

Chraňme si své sbírky před různými vlivy

Filatelističtí a poštovně historičtí publicisté se věnují převážně artefaktům po odborné stránce, což je pochopitelně správné a prvořadé. Minimum autorů filatelistických článků se věnuje ochraně často vzácných, milých, těžce a pracně získaných, což může přinést časem zklamání a smutek. Často může dojít i ke znehodnocení investice, kterou jsme pořídili za nemaký peníz. V minulosti se věnoval této rématice na stránkách Filatelie ing. Josef Weissenstein, vystudovaný chemik, a nověji na stránkách elektronického webu přišel se zajímavým, vědeckým článkem Tomáš Drábek. O dalších nevím. Přitom ochrana artefaktů je druhá stránka mince sběratelství. Rád upozorňuji zejména sběratele poštovně historických celistvostí na rizika neodstatečné ochrany. Můj příspěvek k této problematice nebude vědecký, nejsem chemik ani zbožíznalecký odborník. Mé laické názory vycházejí z mé skoro padesátileté zkušenosti a práce s celistvostmi. Nebezpečných faktorů je celá řada. Navíc pamatujme, že sbírku si sice vybereme a zaplatíme, ale o její kvalitě nerozhodujeme. Prostě ten či onen artefakt chceme, někdy i za každou cenu.

Ukládání a skladování

Pozor by si sběratel měl dát již při ukládání získaných celistvostí. Ledabylost či nepozornost může způsobit ohnutí či zmačkání celistvosti. Netapomeňme na obaly, do kterých celistvosti či listy s celistvostmi ukládáme, a jejich kvalitu. Nekvalitní působí na celistvosti, artefakty a papír obálek jako samozrout. Agresivní činidla mohou obálku nenávratně znehodnotit. Pozor též na lepidla na obálkách, ve vlhkém či příliš teplém prostředí pracují a lepidlo se "přeliže" na následující obálku, zabránit se tomu dá vložením vhodné podložky. Co je úplně šílené, to jsou obálky s okénky, zejména staršího data. I ty pracují a zanechají na následující obálce též okénko, které se nedá ničím odstranit. obezřetní bychom měli být i při použití různých zásobníků od nerenomovaných firem. Významné je i skladování - vlhko, chlad, teplo, střídání teplot celistvostem nesvědčí. přivkládání odstraňme veškeré viditelné nečistoty, ale i sponky či jiné tvrdé předměty. Zanechávají ošklivou stopu a navíc sponky rezaví! Vzpomeňte si, jak jsme v dětství slepovali známky z obálek! Nad parou. To nejhorší, co může být. Naštěstí současná chemie nám doporučuje speciální přípravky, které ve specializovaných obchodech lehce zakoupíte.

A ještě jedna věc, na kterou bych nerad zapomněl - je zvykem používat na ukládání celistvostí desky s úchytnými klipsy. Pokud na plochu klipsy nedáte vhodný tvrdý papír, dočkáte se uhlédného obtisku kovové části desky. Já osobně tuto zvláštnost nechci - moc děkuji, ne.

Převážení či přenášení anebo zabalování

Nejen ukládání je pro životnost a zachování kvality sbírky důležitá. Pokud se chcete pochlubit přátelům svou sbírkou, pečlivě si zvolte nosič, do kterého ji uložíte a přenosný obal. I ledabylé přenášení může způsobit velké škody. Nepříjemné překvapení nás může čekat při vložení

celistvosti do umělohmotného obalu - tisk ři nápis propiskou anebo perem se může obtisknout na umělou hmotu a celistvost ztratí tak svou kvalitu.

Nečistoty

Jistě nemusím zdůrazňovat pravidlo "čistých rukou" a "čistého podkladu" při zacházení se sbírkou. Lidské tělo je chemie a má vliv i na papír. Ze svého byznysu jsem se naučil pracovat s hodinkami v rukavicích, ale nenutím sběratele, aby si na poráči s každou celistvostí brali rukavice, tak zas naše milovaná sbírka cenná není.

Žijeme ve vysoce průmyslově orientovaném věku, kdy vzduch je plný zplodin nejrůznějšího druhu. Škodí nejen našemu zdraví, ale i našim sbírkám. Síra, popílek a další látky v ovzduší celistvosti ničí. Životnost vcelistvostí vzduší výrazně zkracuje. Ve sbírce mám celistvosti, které se postupně rozpadají. Jak tomu zabránit? Složitá otázka.

Berberky všeho druhu

Hmyz má rád dobrůtku - papír složený z různých látek. Zanechává ošklivé stopy a umí i celistvost zničit. Doslova vyžrat. Jemné prupichy jsou nejmenší škodou v tomto ohledu.

Plísňe, bakterie a jiné neviditelné a viditelné organismy

Vlhkost přeje zkáze papíru. Existují účinné dezinfekční prostředky, které nás těchto parazitů zbaví a sbírku nám zachovají. Zase pozor na složení, některé agresivní prostředky nám vcelistvos mohou i zničit. Poučme se z praxe muzeí a rachivů, které uchovávají staré listiny. Ty pečují o stabilní teplotu a o udržování vlhkosti. Věřte, vyplatí se to. Ideální teplota je 18 - 20 stupňů, vlhkost čím nižší, tím lepší. Vyhábejte se ukládání sbírky do vlhkosti více jak 50%. Přehnaná nízká vlhkost může též uškodit, z papíru se stane materiál náchylný na poškození podle druhu papíru.

Kyselost

Suroviny, které slouží k výrobě papíru - dříve konopí, bavlna a len, s příchodem moderních postupů sláma, dřevní hmota a jiné mají vliv na kvalitu a chemické pochody. Pozitivní, ale též škodlivé. Tyto chemické postupy lze omezit vyvážeností kyselého a zásaditého prostředí a vytvoření neutrálního prostředí. Pozor i na to, co je v obálce vloženo. I to může způsobit problém. Objeví se skvrny či nepříjemné otisky natištěných textů. Vnitřní výplň by měla být bez tisku. Černý tisk může proniknout i na povrch vzácné celistvosti.

Světlo

Největší škůdce celistvostí, zejména artefaktů s červenou barvou, je světlo. Můj hlavní obor - výplatní otisky je charakterizován červenou barvou otisků. Světlo, které působí na tyto artefakty dlouhým vystavením jeho působení či dokonce i na desetidenních výstavách, může způsobit velkou zkázu. I světové výstavy vystavují exponáty slunečním paprskům., což jsem viděl v posledních letech na dvou světových výstavách. Nechtěl bych vidět exponáty takto vystavené zničujícímu světlu po výstavách. To je jako necháte konzumní víno několik dní na sluníčku -

máte z něho ocet, možná kvalitní. A to je vše.

Proto pozor na světlo a uV záření. Plet' a kůži si také chráníme krémy, sbírku můžeme chránit uložením mimo světlo a působení záření, nejlépe do tmy. Tím nechci říci, že bychom měli naši sbírku natírat krémy na opalování.... Při práci se sbírkou se těmto vlivům též chraňme. Svou sbírku nevystavuji ani "normálním"žárovkám či zářivkám, mám speciální lampu od specializovaného obchodníka firmy BECO. Zaprvé světlo neoslňuje a nemá agresivní vliv na celistvost a artefakty na nich vytvořené. Pokud sbratel opomine tyto vlivy, může se dočkat "vzácných" změn odstínů barev. Investice do stojací lampy se vyplatí, má blahodárny vliv i na oči. Nejsou tak unavené jako při normálním světle.

Práce se sbírkou je složitý proces. Připomenul bych ještě jeden nešvar, který jsem často viděl na výstavách coby juryman. Mnoho sběratelů ve snaze ukázat ze své sbírky hodně celistvostí, umístí dvě tři celistvosti na listy a dává je na sebe. Světlo vytvořit nepříjemný otisk na spondích zakrytých obálkách, obálka pak není k vystavení samotná, ale ani se na ni nelze podívat. Takže obálky dávat do tmy a nenechávat je na sobě.

Další vlivy neznámého původu

Jsou i další faktory, o jejichž původu a proč nám zanechaly nechtěné stopy na celistostech, nemáme vůbec potuchy. U mne to jsou například skvrny různých odstínů (tmavých) a různé velikosti. Vysvětluji si to tím, že pracuje papír a látky v něm obsažené. Jak tomu zabránit nevím. Takže jsou i další okolnosti, kterým nezabráníme, ani kdybychom se snažili sebevíc. Můžeme však udělat maximum vyšší péčí a pozorností sbírku, i přes to, že máme základní nezanlosti a chemie a fyzika šla ve škole mimo nás. Podruhé říkám. Věřte, vyplatí se to a uchráníte si své duševní zdraví.